СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
„ЛЕТЕЦ ХРИСТО ТОПРАКЧИЕВ”-ГР. БОЖУРИЩЕ
област Софийска,
ПК 2227, ул. „Иван Вазов” №10

**УТВЪРЖДАВАМ:**
**Директор: Мая Спасова**

**СЪГЛАСУВАЛ:**
**Искра Пламенова – председател на ОбС**

# ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ

# В СУ „ЛЕТЕЦ ХРИСТО ТОПРАКЧИЕВ” гр. БОЖУРИЩЕ

***Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 9 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание на дата 12.09.2022 г.***

## ***Въведение:***

Изграждането на училищна програма за равен достъп до образование е подчинено на основните приоритети на правителството в посока:
Изграждане на образователна среда за:

- разгръщането на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- по-високо качество и по-добър достъп до образование;
- ранна превенция на обучителни затруднения;
- включващо обучение на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП);
- включващо обучение и социално включване на ученици с девиантно поведение;
- разширяване на обхвата на институциите в предучилищното и училищното образование за осъществяване на включващо обучение и надграждане на досегашния положителен опит в тази област.

Националната програма за равен достъп до образование и личностно развитие цели осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на предучилищното възпитание и подготовка и училищното образование на децата и младежите като предпоставка за равноправно социално включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната.

В контекста на националните политики, законът за предучилищното и училищно образование възлага на педагогическия съвет в училище да изготви и приеме училищна програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи /чл. 263, ал.1,т.9/.

## ***НОРМАТИВНА ОСНОВА НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА***

- СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО,ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ /2021-2030/
- - Европейската социална харта /ревизирана/;
- 1992 - Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и първия допълнителен протокол към нея;
- 1970 - Международният пакт за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права;
- Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания
- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Стандарт за приобщаващото образование;
- Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Настоящата училищна програма има за цел да защити и правата и интересите и да предостави равни възможности за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи, както и ефективното прилагане на училищни политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане", осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на училищния живот.

СУ „Летец Христо Тотракчиев" е институция, която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на интегрирането на хората с увреждания и уязвими групи.

Настоящият документ е изготвен от работна група на СУ „Летец Христо Тотракчиев" гр. Божурище под ръководството на директора – Мая Спасова. Документът има за цел да

подпомогне дейността на учителите за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвими групи.

**Анализ на училищната среда.**

През последните години се създава една пъстра картина на ученици от различни националности, различни вероизповедания, различни традиции и културни норми, както и ученици със специални образователни потребности. Това налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите, за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване, за толерантност към другите и понякога към самите себе си. Срещата с хора от различни култури често е трудна, но с известни усилия тя би могла да бъде особено обогатяваща и ползотворна.

В училището се предприемат политики в областта на:

- интеркултурното образование, умението за общуване с представители на различни култури, съзнателно изграждане на толерантност;
- особено важно се оказва обучението на учителите, които са решаващ фактор при възпитанието на подрастващото поколение.

Насърчават се също представители на малцинствените групи да се образоват и квалифицират за учители, за да имат пряко участие в образованието на децата.

Създават се условия за достъпна качествена грижа за децата в училищна възраст, така че техните родители да могат да търсят възможности за образование или професионална реализация.

При децата в училищна възраст се обръща особено внимание на семейството като част от образователния процес.

Често се прави паралел между интеркултурното образование и образованието на деца със специални образователни нужди: и в двата случая потенциалните ползи за обществото от преодоляване на пречките пред приобщаването на различните са огромни, а в същото време потенциалните рискове от игнорирането или дискриминирането биха могли да бъдат още по-сериозни.

Ключовата роля на образованието за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване: ранното образование, достъпно за всички независимо от социално-икономическия им статус и интелектуалните им умения и възможности.

Обхващането на всяко дете с увреждане в училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в училище нараства броят на интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат интегрираното обучение.

## ***ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА***

- Равен достъп и приобщаване на всяко дете
- Равнопоставеност и недопускане на дискриминация
- Съхраняване на етнокултурното многообразие

С цел продължаване на създаването на подкрепяща среда за обучението и възпитанието на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища и детските градини, която да включва:

а/ достъпна архитектурна среда;

б/ екипи от специалисти, в зависимост от потребностите на децата;

в/ диагностична и консултативна дейност;

г/ специални учебно-технически средства и апаратура;

д/ индивидуални образователни програми;

е/ учебни програми по специалните учебни предмети и други.

Продължава прилагането на политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата със специални образователни потребности.
- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности - учители, ученици, деца и родители.
- Създадени условия, гарантиращи интеграцията на децата със специални образователни потребности в детските градини и общообразователните училища чрез изграждане на подкрепяща среда.
- Създава се Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

***ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА***

1. Пълноценна социализация на деца и ученици със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.

2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.

3. Утвърждаване на интеркултурно и подкрепящо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства.

5. създаване на екипи за съвместна работа на институциите за обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (наричани екипи за обхват);

***ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ***

1. Провеждане на информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от интегрираното обучение на децата и учениците със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.
2. Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно-възпитателния процес.
3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания.
4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора с висше образование от етническите малцинства като учители.
5. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора като доброволци за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.
6. Назначаване на „помощник на учителя" от директора на училището, където има необходимост от допълнителни образователно-възпитателни дейности с деца и ученици със специални образователни потребности и от етническите малцинства.
7. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици от етническите малцинства.
8. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна сред, включително за преподаване на български език на деца, за които той не е майчин.
9. Осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси и на организиран отдих и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.

10. Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на децата в риск.

11. Допълнителна работа с ученици със специални образователни потребности и ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.

12. Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.

13. Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви. както и стимулиране на училищата по изкуствата и творческите съюзи на художници, музиканти, артисти, на музеи, галерии и културни институции да осъществяват програми с участието на деца с увреждания.

14. Идентифициране на децата и учениците в задължителна училищна възраст, които не са обхванати в образователната система, и предприемане мерки за обхващането им;

15. идентифициране на децата и учениците, отпаднали от училище, и осъществяване дейности за реинтеграцията им в образователната система;

16. изготвяне на списък с мерки по отношение на всяко дете, което е идентифицирано като необхванато, отпаднало или застрашено от отпадане от образователната система и взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции;

17. предприемане на мерки за обща и допълнителна подкрепа на децата в съответствие с държавния образователен стандарт за приобщаващо образование;

18. екипите за обхват предприемат мерки за обхващане на децата, които не са били записани през предходната година, като: посещават домовете им и провеждат разговори с родителите им с цел записване на децата в училище или детска градина; работят с медиатори и местните общности; предлагат на компетентните институции предприемане на допълнителни мерки с оглед прилагане на комплексен подход, включващ и налагането на наказания от компетентните органи за неспазването на задълженията на родителите по Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, както и спиране на социалните помощи и предоставянето на помощи в натура по реда на Закона за семейни помощи за деца.

**Мерки за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците:**

## I. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие

1. Ранно оценяване развитието на ученика и на риска от обучителни затруднения.
2. Определяне на необходимост от допълнителни подкрепа за ученици, които не владеят български език.
3. Оценка на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа.

## II. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в училището

1. Гарантиране участие и изява на всички ученици в училището.
2. Включване в дейности за ранно оценяване, с оглед превенция на обучителните затруднения.
3. Организиране на дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения, занимания по интереси, участие в проекти, програми, форуми и в други изяви.
4. Библиотечно-информационно обслужване.
5. Поощряване с морални и материални награди.
6. Кариерно ориентиране на учениците.
7. Изграждане на позитивен организационен и психологически климат, включително чрез психологическа подкрепа.

8. Предоставяне на логопедични консултации, като превенция на комуникативни и обучителни затруднения.
9. Изготвяне на анализ и оценка на индивидуалните потребности на учениците, с цел установяване на необходимост от допълнителна подкрепа.
10. Изготвяне на индивидуален план за действие в случаите на необходимост.
11. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.

## III. Изграждане на позитивен психологически климат

1. Създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес.
2. Предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците
1. Организиране на дейности за превенция на агресията и мотивация за преодоляване на проблемното поведение.
2. Прилагане на координирани и последователни усилия за осигуряване на благоприятна образователна среда и своевременно решаване на възникнали конфликти.
3. Групова работа с ученици; кризисна интервенция.
4. Поддържане на непрекъсната връзка и взаимодействие с родителите на учениците за справяне с проблемното им поведение и приобщаване към средата на училището.
5. При случаи на неизпълнение на задълженията, оказани в ЗПУО, след изчерпване на всички механизми на въздействие се налагат санкции според конкретния случай.

**Мерки за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата:**

## I. Оценяване на индивидуалните потребности на ученика за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

1. Издаване заповед от директора на СУ за сформиране на Екип, който да изготви оценка на ученика.
2. Изготвянето на оценката на индивидуалните потребности се извършва в съответствие с чл. 22 и чл. 187 от ЗПУО.
3. Оценката на индивидуалните потребности се извършва от следните специалисти: психолог, логопед и ресурсен учител, в зависимост от конкретния случай
4. Оценката на индивидуалните потребности се извършва в срок от един до три месеца от началото на учебната година, при установяване на такава необходимост
5. Оценката се извършва съобразно определена рамка за оценка на индивидуалните потребности.
6. При несъгласие с оценката, родителят има право да подаде заявление до Директора на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦППО/ за повторна оценка на индивидуалните потребности.
7. При несъгласие на родителя за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие, директорът на училището писмено уведомява съответния отдел за закрила на детето с цел осигуряване на най-добрия вариант, който е в интерес на детето.
8. Допълнителна подкрепа за личностно развитие се осигурява и предоставя съгласно план за подкрепа на детето, след извършена оценка на индивидуалните потребности на детето.

## II. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие в училището

1. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от училището.
2. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се реализира чрез план за подкрепа на ученика.
3. Училището предоставя условия за равен достъп до образование, чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда.
4. Училището изгражда при необходимост специализирана подкрепяща среда.
5. Училището предоставя достъпни средства за информация и комуникация.
6. Училището осигурява необходимите педагогически специалисти за допълнителна подкрепа.
7. Училището осигурява възможност за гъвкава и динамична организация на средата, според различните потребности на децата.
8. Училището осигурява при необходимост специализирани учебни програми.
9. Директорът на СУ, в което се обучават по-малко от 9 деца със СОП, може да изпрати заявление до директора на съответния РЦППО за осигуряване на необходимите специалисти.
10. Училището осъществява подкрепа за преход между отделните етапи, степени на образование на учениците в системата на УО.

## III. Екип за подкрепа за личностно развитие на ученика в училището

1. Екипът за подкрепа за личностно развитие се създава със заповед на директора на СУ за конкретно дете със СОП, с изявени дарби или в риск за всяка учебна година.
2. В екипа участват: психолог, логопед, ресурсен учител/специален педагог, както и други специалисти, според индивидуалните потребности на детето.
3. Екипът осъществява дейностите по допълнителната подкрепа за личностно развитие на детето.
4. Екипът за подкрепа за личностно развитие изготвя два пъти годишно доклад до Директора, съдържащ оценка за развитието на ученика, за постигнатите цели и за резултатите от обучението, за използваните педагогически средства и методи на работа.
5. Директорът на СУ изпраща за одобрение до директора на РЦППО решението за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученик със СОП, изготвено от екипа за подкрепа за личностно развитие в 3-дневен срок от извършване на оценката.
6. При условие, че не може да сформира екип за подкрепа за личностно развитие на ученик със СОП, директорът на СУ изпраща заявление до директора на РЦППО за извършване оценка на индивидуалните потребности на ученика.

## ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПРОГРАМАТА

| Дейности | Срок | Отговорник | Забележка |
|---|---|---|---|
| Идентифициране на ученици, които имат необходимост от обща подкрепа | постоянен | Училищен психолог, педагогически съветник, ресурсен учител, логопед, класни ръководители | |
| Екипна работа на учителите от даден | постоянен | класни ръководители, | при необходимост |

| | | | |
|---|---|---|---|
| клас | | учители, училищен психолог, педагогически съветник, ресурсен учител, логопед | |
| Определяне на координатор на екипа за оказване на подкрепа | до 01.10.2022 | директор | |
| екипите за обхват предприемат мерки за обхващане на децата | целогодишен | Членове на екипа | при необходимост |
| Награждаване на ученици | текущ | директор, заместник-директори, комисия по стипендии | при и по определен повод за поощрение |
| Дейности на училищната библиотека, свързани с четивна грамотност | 01.11.2022, 01.04.2022 | завеждащ библиотека, библиотекар | да се направи по повод Деня на книгата |
| Кариерно ориентиране и консултиране в класовете IV, VII, XII | 01.12.2022, 01.05.2023 | педагогически съветник, кариерен консултант | |
| Идентифициране на ученици със СОП | целогодишно | класни ръководители, учители, логопед, ресурсен учител | |
| Оценка на потребности на ученици със СОП | целогодишно | ресурсен учител и екип | не по-късно от 3 месеца след идентифициране на нуждата |
| Психологическа подкрепа, психо-социална рехабилитация и консултации | Целогодишно | педагогически съветник/психолог, ресурсен учител, логопед | |
| Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище | целогодишно | директор, зам.-директор, учители, психолог, педагогически съветник | |
| Организиране и провеждане на ”Училище за родители“ | 01.03.2023 | директор, екип | при желание от родителите |
| Стимулиране участието на деца с изявени дарби в състезания и | целодогодишно | учители | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| олимпиади | | | |
| Стимулиране участието на деца и ученици от различни етнически групи в състезания и олимпиади | целодогодишно | учители | |
| Съвместни дейности с МКБППМН | целогодишно, по график | директор, районна адиминстрация | |
| Обучение на педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда | по график, заложен в план за квалификация | директор, председатели на МО | |

Контролът върху изпълнението на програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи се възлага на Мадлена Таскова Никодимова – психолог в СУ „Летец Христо Топракчиев“ – град Божурище